

ב. עשרים ושתיים אותיות, יסוד שלש אומות, שבע כפולות, ושתיים עשרה פשוטות. שלש אומות א' מ' ש', סוד גדול מכוסה ומופלא ומפואר, שממנו יוצאין אש ורוח ומים שמהן נברא הכל. שבע כפולות ב' ג' ד' כ' פ' ר' ת' משתמשות בשני לשונות. בי ב', גימל גימל א', דלת דלת, כף כף, פי פי, ריש ריש תיו תיו. רך וקשה, תבנית גבור וחלש. כפולות שהן תמורות ב', תמורת חיים מות, תמורת שלום רע, תמורת חכמה אולת, תמורת עושר עוני, תמורת זרע שממה, תמורת חן כיאור, תמורת ממשלה עבדות.

(א) א, גמל. (ב) א, תמורת.

ואלה לכה אל ת' אניה

ותפסירהא: ואלאת'נין ועשרין חרף, אלתי מנהא ת'לאת'ה אצול, סבעה מצ'אעפה, את'ני עשר בסיטה, פאלת'לאת'ה [42] אלאצול מנהא א'מ'ש', ולהא סר עט'ים מסתור עג'יב פאכ'ר, מן ד'לך תסתכ'רג' אלנאר [מז] ואלהוא ואלמא אלתי מנהא כ'לק אלכל. ואלסבע אלמצ'אעפה ב'ג'ד'כ'פ'ר'ת' תקאל בלפט'ין תשדיד וארכ'א, שביהה בחאל אלג'באר ואלצ'עיף, ובאזאיהא תלך אלסבעה אלאחואל תתגיר, פבדל אלחיוה אלמות, ובדל אלסלאם אלשר, ובדל אלחכמה אלג'הל, ובדל אלגנא אלפקר, ובדל אלזרע אלבלא⁶⁵, ובדל אלחסן אלקבת, ובדל אלסלטנה אלעבודיה.

נחתאג' אלי אן נשרח פי הד'א אלמוצ'ע עדד לאחרוף בתחציל, וד'לך אן קומא אתצל בנא אנהם יג'עלונהא את'נין וארבעין חרפא, וד'לך באן יכת'רון⁶⁶ בהד'ה אלכ"ב, ויצ'מון אליהא אלסבע אלמצ'אעפה, ויצ'מון אליהא אלסבע נגמאת, אעני קמץ ופתח וחלם וסגול וחירק וצירי ושירק⁶⁷, פתציר ל"ו, ויזידון

49 ד, אלכ'לא. 50 ד, יבתדוא.

51 ד, וחרק וצירי ושרק.

כנוס' הדפוסים במשנה בבא קמא פ"ט מ"ד ואין כן נוס' הרמב"ם. 68 „בתחציל" ענינה בסכומן הנכון והאמתי. 69 תרגום מלולי: נעימות, נגינות. 70 ח' ז' שתי אלה בערבית,

וההלכה השניה

ותרגומה: ועשרים ושתיים האותיות, אשר מהן שלש עיקר⁶⁸, שבע כפולות, שתיים עשרה פשוטות, הרי השלש מהן העיקר א'מ'ש', ולהן סוד גדול מכוסה ומופלא ומפואר⁶⁹, מהן הוצאה האש והאוויר⁷⁰ והמים אשר מהם ברא הכל. והשבע הכפולות ב'ג'ד'כ'פ'ר'ת' נאמרות בשני בטוים בחווק וברכות, דומים למצב הגבור והחלש. וכנגדן אותם השבעה מצבים משתנים, חליפי החיים המות, וחליפי השלום הרע, וחליפי החכמה הסכלות, וחליפי העושר העוני, וחליפי הזרע השממה, וחליפי החן הכיאור⁷¹, וחליפי השלטון העבדות.

צריכים אנו לבאר במקום זה מספר האותיות בדיוק⁷². כי שמענו שיש אנשים העושים אותם שתיים וארבעים אותיות, לפי שהם מרבים באלו הכ"ב, ומצרפים אליהם השבע הכפולות, ומצרפים אליהם שבע התנועות⁷³, כלומר קמץ ופתח וחלם וסגול וחירק וצירי ושירק, ונעשו ל"ו, ומוסיפים ה,,צ'אד", וה,,ט'א"⁷⁴, והפי כאמרך

65 וכפי שכבר קדם לעיל פ"א הל' א שרבנו מפרש אום-יסוד. 66 שני פירושים לאמרה זו „סוד גדול מכוסה ומופלא ומפואר“, ראה לקמן בפרק הרביעי הל' ו. 67 ובעל הספר השתמש במלת רוח במקום אויר בעקבות הכותב ורוח אלהים, בראשית א ב. וכפי שכבר נתבאר לעיל בהקדמה, השטה החמישית. 68 נוס' רבנו כיאור באלף

אפדנו⁷¹, והלמד כאמרך „אללה“⁷², וה„גים“ כאמרך „ג'אבר“⁷³, והשין כפי שהיא בלשון הפרסים⁷⁴, ונעשו ב"מ *⁷⁵ אותיות. והתבוננתי באלו העשרים הנוספות, ומצאתי לכל קבוצה מהן ענין⁷⁶. אשר לשבע הכפולות כבר הזכירן בעל הספר. ואשר לשבע התנועות *⁷⁷ הרי הם כאויר בינות לאותיות המתבטאות בהן געלמות בחקרן וסתרן *. אבל השיש הנותרות מצאתי שכל אחד מהן גנוב מבין שתי אותיות. אשר ל„צ'אד“ ול„ט'א“ הרי הם גנובות מבין הדלת הרפויה והצדי והטית. אבל הלמד המעובה הרי היא בין הלמד הקלה והגון. אבל הפי הקשה הרי בין הבית והפי הדגושה. אבל „הגים“ הרי בין הגימל והיוד, ולפיכך עשאוה הטברנים בתוך היוד הדגושה, ועשאוה מקצת הערבים במקום היוד, לפי שאומרים אנו בני „עלג“ וכוונתם בני עלי, אוכלים התמרים „אלברנג“⁷⁸ וכוונתם „אלברני“⁷⁹, וזה מצוי באחד מספרי שפת הערבים⁸⁰. והשין הכבדה הרי היא מבין השין והגים⁸¹. וכיון שאלה גנובות מבין שתי אותיות נעשו כמזויפות, ואין ראוי למנותן עם הכ"ב אותיות שהם יסודיות. ועל פי הדגמה זו אלו באדם לגנוב מבין כל שתי אותיות אחרות

ואינן נמצאות בעברית כלל. 71 דניאל א מה. ואין הכוונה פא דגושה כי היא מכלל השבע. ואף לא מדובר על דגושה מותזת, כי מה נשתנית מן בית תאבדם, גימל הגדול, דלת הדבר, כף הכמכת, תו אתה. אלא נראה שהיתה קריאת פי אפדנו במלא הפה כשהלחיים נפוחים כאות פ בתיבת „פנטלון“ בשפה התורכית, או P באות AUFPLUSTERN הגרמנית. 72 למד „אללה“ מתבטא בערבית בעומק הפה עם כפיסת הלשון לעליונות החיך ובשתוף האף, כך שיוצאת למד עבה. 73 כפי היגוי הגימל הדגושה בפי התימנים, ואלו אצל האשכנזים והספרדים אין הבדל בין גימל דגושה לרפויה, ואם לרבנו היו שני גמלים ואין אחד מהן כאות „גים“ איני יודע היאך היו וראה לקמן. 74 כאות ג' בשפה הפרסית, וכן בשפה הטורקית כתיבת „ג'אק“, „ג'כרה“ וכדומה או CH באנגלית כתיבת CHURCH. ורגילים היום לסמנה בעברית בשתי אותיות טית ושין: טשרנחובסקי. *74

אלצ'אד, ואלט'א, ואלפי כקולך אפדנו, ואללאם כקולך אללה, ואלגים כקולך ג'אבר, ואלשין כמא יכון פי כלאם אלפרס, פתציר ב"מ *⁸² חרפא. פתאמלת הד'ה אלעשרין אלזואד, פוג'דת לכל ג'מאעה מנהא באבא, אמא אלסבע אלמצ'אעפה פקד ד'כרהא צאחב אלכתאב, ואמא אלסבע נגמאת פאנהא כאלהוא פי מא בין אלחרוף אלמלפוט' בהא תכ'תפי פי כנהא וסתרעה. ואמא אלסתה אלזואקי פוג'דת כל ואחד מנהא מסתרקא מן בין חרפין, אמא אלצ'אד ואלט'א פיסתרקאן פי מא בין אלדאל ואלרפי *⁸³ ואלצ'אד ואלטית, ואמא אללאם אלצ'כ'מה פפי מא בין אללאם אלמרסלה ואלגון, ואמא אלפי אלצלבה פפי מא בין אלבי ואלפי אלדגש, ואמא אלגים פפי מא בין אלגימל ואליוד, ולד'לך ג'עלהא אלטבראניון [43] פי אליוד אלדגש, וג'עלהא בעץ' אלערב מקאם אליא, אד' יקולון נחן בני עלג יענון בני עלי, נאכל אלתמר אלברנג יענון אלברני, והד'א יוג'ד פי בעץ' כתב לגה' אלערב. ואלשין אלת'קילה פפי מא בין אלשין ואלגים. פלמא כאנת הד'ה מסתרקאת מן בין חרפין *⁸⁴ צארת כאלמוורה, ולם יג'ב אן תחצא מע אלכ"ב אלחרף אלתי הי אצול. ועלי [מח] הד'א אלמת'אל לו אכ'ד' אנסן אן יסתרק מן בין כל

52 ד, ח"ב. 63 צ"ל אלרפי. 64 ד, חרפין חרפין.

אוצר החכמה

כתב ב"מ ולא מ"ב, כי בעלי דעה זו הסמיכו דבריהם לאמור ה' ב"ם סיני בקדש, חהלים סח ית. 75 „באבא“ הקדמונים מתרגמים מלה זו „שער“ והכוונה יש לכל אחת הפניה כוון וענין מדוע אין למנותה. ותרגמתי „ענין“ כי נדמה לי שהוא משקף את המטרה. 75 * ראה לעיל ח' 69. * „כנהא וסתרעה“ הכונה שקועים בחקר בטוי האות ובסתר מוצאה, כי באמרו ב קמוצה או צרויה או פתוחה או כל תנועה אחרת הרי אינך מוסיף או משנה הברת האות, אלא משנה כאלו את תנוחתה. ונמצא שהתנועות חבויות בסתר כנפי האותיות ותקועות בחקר מוצאן. 76 תמרים שדורסין אותן בתוך חביונות קטנות של חרס ולא בתוך סלסלי נצרים כדי שלא יול דבשן החוצה אלא ישאר אגור בתוכן. 77 כבר העירותי לעיל שאיני יודע היאך בוטאו בימי רבנו, ואיני יודע על איות ספר

חרסין אכ'רין חרפא לא יכ'תץ בהד'א ולא בהד'א לקדר, כמא ולף מן בין אלכף ואלקוף מא לא יסבההמא, ומן בין נגמה' אלקמצה ואלפתחה מא לא יסבההמא, ומן בין אלחלם ואלשרק מא לים יסבהה ואחד מנהמא, ואשבאה ד'לך מן אלתוזיראת כת'יר. וכמא יצבג אלצבאג לונא מתוסטא בין כל צ'רבין מן אלואן אלאחמר ואלאצפר ואלאכ'צ'ר, פתג'ד אהל אלצנאעה יקולון הד'א לא פסתקי ולא ריחאני, או הד'א לא אצפר ולא בהרמאן. וכד'לך פי סאיר אלצנאיע, וכמא שרחנא פי אמר מצוה נדה⁵⁵ אן האהנא לונא בין אלאגבר ואלזעפראני, וכד'לך בין אלזעפראני ואלשראבי, וכד'לך בין אלשראבי ואלאחמר, וכד'לך בין אלאחמר ואלאסוד, פלצעובה' תחקיקהא⁵⁶ נג'סהא כלהא אעני אלבינא⁵⁷ ואד'א תאמלת סאיר אלאעראץ' וג'דתהא כד'א⁵⁸, ימכן תרכיבהא חתי יתצ'אעף עדד אנואעהא ויציר כאנה לא יחצא.

ת'ם נקול פי א'מ'ש', וכיף ג'על צאחב הד'א אלכתאב פי מקאבלתהא ת'לאת'ה ענאצר אלנאר ואלהוא ואלמא, ולם תרך אלענצר אלראבע והו אלתראב. פנג'יב ען ד'לך אג'ובה, מנהא אן גרצ'ה אנמא כאן ד'כר אלמבאדי, פאלנאר ואלהוא ואלמא אלתי אכ'תלף אלנאס פי כון כל ואחד מנהא בדיא ד'כרהא, ואמא אלתראב אלד'י לם יקל אחד באנה אלאבתדי לם [44] יד'כרה.

55 א, נידה. 56 א, תחקיקא. 57 ד, אלבינאית. 58 א, כד'.

84 מה שמסוסק בין מראות הטמאים ומראות הטהורים. 85 אפשר עוב. 86 לעיל בהקדמה, השטות הרביעית החמישית והששית. 87 דברי רבנו תמוהים מעט, וכנראה לא ראה רבנו את ספרו של ארסטו המטפיזיקה ספר א פרק ח 5, כי שם הוא שואל שאלה זו של רבנו בדיוק, כי אחדים אומרים שהוא אש, ואחדים מים, ואחדים אויר, ומשום מה לא ציינו מעולם גם את העפר כהתחלה. ראה מהדורת ח"י רות עמ' 73. ושם כתב כי היסאודוס אמר שהראשון מן הגופים הוא העפר, ובני אדם אומרים שהכל עפר, ע"ש. וראיתי גם מחכמי ישראל הסובר שכך היתה דעת שלמה באמרו הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר, קהלת ג כא.

אות שאינה מוגדרת לא בזאת ולא בזאת היה יכול, כדרך שעשו⁷⁸ מבין הכף והקוף מה שאינו דומה להן, ומבין תנועת הקמץ והפתח מה שאינו דומה להן, ומבין החלם והשורק מה שאינו דומה לאחד מהן⁷⁹, וכדומה לזה מן הזיופים הרבה. וכמו שצובע הצבע גון ממוצע בין כל שני סוגים מגוני האדום והצהוב והירוק, ותמצא בעלי המלאכה אומרים זה לא „פסתקי“ ולא „ריחאני“⁸⁰, או זה לא צהוב ולא „בהרמאן“⁸¹. וכך ביתר המקצועות, וכמו שפירשנו⁸² בענין מצות נדה שיש שם מראה בין האפור והכרכומי, וכן בין הכרכומי והייני, וכן בין הייני והאדום, וכן בין האדום והשחור⁸³, ומחמת קושי בירורם אנו מטמאים את כולם כלומר מה שבינתיים⁸⁴. וכאשר תתבונן ביתר המקרים תמצאם כך, אפשר להרכיבם עד שיוכפל מספר סוגיהם עד שכאלו אין לו מספר.

ונאמר עתה בא'מ'ש', היאך עשה בעל הספר הזה כנגדן שלשת היסודות האש והאוויר והמים, ומדוע הניח⁸⁵ היסוד הרביעי והוא העפר. ונענה על כך כמה תשובות. מהם שלא היתה מטרתו כי אם להזכיר את הראשיות, והנה האש והאוויר והמים אשר נחלקו בני אדם בכך שכל אחד מהן ראשית⁸⁶ הזכירן, אבל העפר אשר לא אמר אף אחד שהוא ראשית⁸⁷ לא הזכירו. ומהם

מציין רבנו, אך יש דומה לזה בשפות אחרות שכן יוסף נכתב JOZEF, או יהודי נכתב באנגלית JEW. גם בגרמנית האות J מתבטאת כמו יוד. 78 אפשר: שחברו. 79 תרגום מדויק: מה שאין דומה לו אחד מהן. 80 שני אלה אינם מסוג המראות אלא מסוגי הריח. ה„פסתק“ הוא עץ הבטנה, וה„ריחאן“ שיח ריחני ידוע, אשר חכמי תימן הקדמונים פירשו שהיא „חמס“ האמור במשנה עוקצין פ"ג מ"ה. ונוהגים לסמן בגוני מראיהם כמה מסוגי המראות. 81 אבן יקרה כנראה שהיתה בעלת גון אדמומי בהיר מאד, ורבנו בשמות כח יח תרגם יהלום „בהרמאן“ ומכאן ברור שלדעת רבנו אין היהלום כפי שקוראים היום „אלמאס“ כי זה שקוף והיהלום בעל גון כל שהוא 82 ברור שכוונת רבנו להלכות נדה שחבר. 83 כל המראות הללו חובאו במשנה נדה פ"ב מ"ו מ"ו.